

Høringsinnspill Advania Norge: Kontraktsvilkår, krav og kriterier for bærekraftige leverandørkjeder

Vi takker DFØ og Etisk Handel Norge for muligheten til å gi innspill til det viktige arbeidet med å styrke krav og kriterier for ansvarlige offentlige anskaffelser. Det er positivt at høringen retter søkelys mot sentrale temaer som aktsomhetsvurderinger, sporbarhet, bærekraftig produksjon og ikke minst levelønn – et område som lenge har vært underprioritert, men som er avgjørende for å sikre mer rettferdige globale verdikjeder.

Før vi gir mer spesifikke innspill til spørsmål direkte i tabellene ønsker vi først å gi noen overordnede betraktninger og kommentarer til de foreslåtte områdene:

Forslag til kvalifikasjonskrav om aktsomhetsvurderinger

Vi støtter forslaget om å stille tydelige krav til leverandørers aktsomhetsvurderinger i tråd med internasjonale standarder. Dette er et viktig virkemiddel for å sikre at leverandører identifiserer, forebygger og håndterer risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter.

Forslag til kvalifikasjonskrav og tildelingskriterium om sporbarhet i leverandørkjeden

Sporbarhet er en forutsetning for ansvarlig leverandøroppfølging. Vi støtter forslaget om å stille krav til at leverandører skal kunne dokumentere hvilke underleverandører og produksjonsenheter som benyttes. Dette gir offentlige oppdragsgivere bedre grunnlag for å vurdere risiko og følge opp kontraktsvilkår.

Forslag om kravspesifikasjon og tildelingskriterium om bærekraftig produksjon

Vi støtter intensjonen om å fremme bærekraftig produksjon gjennom krav og kriterier i anskaffelser. Det er viktig at kravene er tydelige og målbare, og at de bygger på anerkjente standarder og sertifiseringsordninger. Samtidig bør det åpnes for fleksibilitet i hvordan leverandører kan dokumentere bærekraftig praksis, for å sikre bred deltakelse og innovasjon.

Forslag til tildelingskriterium om levelønn og leveinntekt

Vi er svært positive til at DFØ og Etisk Handel Norges engasjement og søkelys på levelønn. Dette er et viktig skritt for å sikre at arbeidere i globale leverandørkjeder får en lønn de kan leve av. Vi anbefaler at kriteriet utformes slik at det belønner leverandører som har konkrete planer og tiltak for å fremme levelønn, og at det gis veiledning til oppdragsgivere om hvordan dette kan vurderes i praksis.

Som vi skriver nærmere i tilsvaret til høringen er det et større arbeid som foregår i IT-bransjen rundt levelønn som tidligere ikke har resultert i konkrete endringer, som kan skape utfordringer for å skape de store systematiske endringene i et globalt system. Vi ser likevel positive bevegelser her som vi beskriver nærmere.

Vi ser frem til det videre arbeidet med å utvikle verktøy og veiledning som gjør det enklere for offentlige oppdragsgivere å stille krav som fremmer ansvarlighet og bærekraft i leverandørkjeden. Takk for muligheten til å gi innspill!

Med vennlig hilsen,

Med vennlig hilsen,

Trym Merg
Director Public, Advania Norge AS

Turi Regine Pettersen
Chief Sustainability Officer, Advania Norge AS

Dato og sted: 27.05.2025, Oslo

Anbefalt kontraktsvilkår:

Kontraktsvilkår	Bærekraftige leverandørkjeder
Formål med kontraktsvilkårene	Formålet med kontraktsvilkårene er å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter, herunder anstendige arbeidsforhold, miljøhensyn og antikorrupsjon i forbindelse med produksjon av kontraktens gjenstand.
Formulering av kontraktsvilkårene	Leverandøren skal gjennom hele avtaleperioden etterleve føringene i FNs Verdenserklæring om menneskerettigheter, FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP), OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv og åpenhetsloven, ved å utføre aktsomhetsvurderinger. Bilag 1 spesifiserer underliggende konvensjoner, lover, resolusjoner og protokoll som skal respekteres ved produksjon av varer og tjenester med høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter, herunder anstendige arbeidsforhold, miljøhensyn og antikorrupsjon i leverandørkjeden. Der hvor internasjonale konvensjoner og nasjonal lovgivning omhandler samme tema, skal den høyeste standarden alltid gjelde. Dersom leverandøren bruker underleverandører for å oppfylle denne kontrakten, er leverandøren forpliktet til å videreføre kravene i leverandørkjeden og kontrollere etterlevelse. 1. Aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv Aktsomhetsvurderinger skal utføres i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. De skal utføres regelmessig og stå i forhold til virksomhetens størrelse, virksomhetens art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, alvorlighetsgraden av, og sannsynligheten for brudd på for grunnleggende menneskerettigheter. Redegjørelsen for aktsomhetsvurderinger skal være offentliggjort ved kontraktsinngåelse. Med aktsomhetsvurderinger menes å: a) Forankre ansvarlighet i virksomhetens retningslinjer. Som et minimum innebærer dette å ha: • En eller flere offentlig tilgjengelige policys vedtatte av styret. Innholdet skal som minimum omfatte en forpliktelse om å respektere konvensjoner, lover, resolusjoner og protokoll i Bilag 1, i egen virksomhet og i leverandørkjeden. • En eller flere ansatte på ledelsesnivå har ansvar for etterlevelse og rapportering om arbeidet med aktsomhetsvurderinger til styret. • Styret skal regelmessig følge opp rapportering om aktsomhetsvurderinger og iverksette egnede tiltak basert på resultatene fra rapporteringen.

	• Leverandøren skal ha rutiner for formidling og regelmessig oppfølging av en slik policy i egen virksomhet og i leverandørkjeden. b) Kartlegge og vurdere faktiske og potensielle negative konsekvenser for mennesker, samfunn og miljø som virksomheten enten har forårsaket eller bidratt til, eller som er direkte knyttet til virksomhetens forretningsvirksomhet, produkter eller tjenester i leverandørkjeder. c) Iverksette egnede tiltak for å stanse, forebygge eller begrense negative konsekvenser basert på virksomhetens prioriteringer og vurderinger etter bokstav b. Som et minimum innebærer dette å: • stanse aktiviteter som forårsaker eller bidrar til negativ påvirkning i egen virksomhet eller i leverandørkjeden. • fremme innkjøpsmetoder som ikke hindrer underleverandører og forretningspartnerne fra å overholde konvensjoner, lover, resolusjoner og protokoll i Bilag 1. • etablere handlingsplaner i samråd med berørte interessenter og rettighetshavere eller deres representanter. d) Kontrollere gjennomføring og resultater av tiltak etter bokstav c. e) Informere berørte interessenter og rettighetshavere om rutiner for aktsomhetsvurderinger og hvilke tiltak som er gjennomført for å kartlegge og håndtere faktisk eller potensiell negativ påvirkning. Funn og resultatet av disse aktivitetene skal være offentlig tilgjengelig. Leverandøren skal rapportere om gjennomførte og /eller planlagte tiltak for å rette opp skaden og/eller yte erstatning til skadelidende. f) Sørge for eller samarbeide om gjenoppretting og erstatning der dette er påkrevd. 2. Kontraktsoppfølging Leverandøren skal kontrollere at Punkt 1 etterleves i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Ved varsling om brudd eller informasjon om særlige forhold som gir grunn til mistanke om forhold i strid med Punkt 1 i egen virksomhet eller i leverandørkjeden, skal leverandøren rapportere dette til Oppdragsgiver uten ugrunnet opphold. For å kontrollere etterlevelse av Punkt 1 kan Oppdragsgiver pålegge leverandøren å; - delta i oppfølgingssamtale(r) med Oppdragsgiver og /eller andre relevante interessenter. - besvare egenrapportering. - fremvise gjennomførte aktsomhetsvurderinger i henhold til kravene i Punkt 1. Oppdragsgiver angir hvilke produkter og hvilken del av leverandørkjeden som skal fremvises. - fremvise en oversikt over produksjonsenheter i leverandørkjeden, inkludert kontaktopplysninger, for utvalgte produkter, og/eller komponenter og/eller råvarer. Oppdragsgiver angir hvilke produkter og hvilken del av leverandørkjeden som skal fremvises. - fremvise rapport(er) relevant(e) for kravene i Punkt 1. - fremvise gjennomførte skjerpede aktsomhetsvurderinger ved ekstraordinære omstendigheter og kriser, som naturkatastrofer, epidemier, borgerkriger, væpnede konflikter o.l. som kan påvirke leveransene under denne kontrakten. Svar skal gis innen rimelig tid og senest tre uker etter utsendelse fra Oppdragsgiver, med mindre Oppdragsgiver har satt en annen frist. Oppdragsgiver har rett til å samarbeide med andre offentlige oppdragsgivere og samarbeidspartnere under kontraktsoppfølgingen, samt å dele relevant informasjon og dokumentasjon fra oppfølgingen, som revisjonsrapporter. Oppdragsgiver skal sikre at informasjonen deles på forsvarlig måte og at taushetsplikt ivaretas.
--	--

	3. Sanksjoner Den primære arbeidsmetoden når brudd på kontraktsvilkårene oppdages, er veiledning og dialog med leverandøren. Oppdragsgiver vil likevel kunne sanksjonere omfattende og klare brudd på kontraktsvilkårene. Ved brudd på Punkt 1-2, eller om det foreligger mangler i dokumentasjonen, gjelder sanksjonsbestemmelser i hovedkontrakten med følgende tillegg og presiseringer. Oppdragsgiver kan: • Stille krav om å komplettere mangelfull informasjon: Ved mangelfull informasjon skal ny eller utbedret dokumentasjon sendes inn uten ugrunnet opphold. • Kreve retting: Leverandøren skal fremlegge en tiltaksplan for når og hvordan kontraktsbruddene skal rettes. Tiltakene skal være rimelige sett i forhold til bruddenes art og omfang. Tiltaksplanen skal fremlegges innen rimelig tid og senest innen fire uker. Oppdragsgiver skal godkjenne tiltaksplanen og dokumentasjon av rettelser. • Iverksette midlertidig stans i hele eller deler av leveransen ved vesentlig kontraktsbrudd. Under stans vil ikke erstatningskjøp som foretas hos annen leverandør anses som kontraktsbrudd. • Kreve at leverandøren bytter underleverandør ved vesentlig kontraktsbrudd. Dette skal skje uten kostnad for Oppdragsgiver. • Kreve dagbot: Oppdragsgiver har rett å kreve dagbot når leverandøren ikke oppfyller kravet om å fremlegge tiltaksplan eller tiltaksplanen ikke blir overholdt. Dagboten påløper automatisk. Dagboten utgjør [x] prosent av samlet vederlag for leveransen (kontraktssummen) ekskl. merverdiavgift for hver kalenderdag forsinkelsen varer, men begrenset til maksimalt [x] kalenderdager. • Heve kontrakten: Ved vesentlig kontraktsbrudd kan Oppdragsgiver heve kontrakten. Selv om Leverandøren eller underleverandøren retter, er dette ikke til hinder for at Oppdragsgiver kan heve.
Spørsmål:	Under Punkt 1 er det satt inn underpunkter for a og c. Dette for å forenkle for leverandøren hva disse to OECD-trinnene innebærer av konkrete tiltak i aktsomhetsvurderingen. Bør også b, d, e og f inneholde underpunkter for å forenkle for leverandøren hva disse trinnene innebærer av tiltak?"
Svar	<i>Leverandøren viser til at Åpenhetsloven allerede stiller krav til innholdet i leverandørens årlige redegjørelse, inkludert redegjørelse for aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs modell. Leverandøren anser derfor dette som et lovpålagt forhold.</i> <i>Dersom Oppdragsgivers intensjon er å innføre ytterligere krav utover det som følger av lovverket, anbefales det at slike presiseringer fremkommer tydelig og utelukkende der det er aktuelt. Å utvide med underpunkter for samtlige trinn (b, d, e og f) kan bidra til uklarhet rundt skillet mellom lovpålagte krav og eventuelle tilleggskrav fra Oppdragsgiver.</i> <i>Oppdragsgiver kan også vurdere å stille krav om tredjepartsverifisering av redegjørelsen, dersom det ønskes økt trygghet for kvalitet og etterlevelse.</i>

Bilag 1:

Kontraktsvilkårene bygger på FNs Verdenserklæring om menneskerettigheter, FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv. Føringene i følgende lover, konvensjoner, resolusjoner og protokoll skal respekteres:

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter

FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

Arbeidsmiljølovgivningen i produksjonsland¹. Av særlige relevante forhold fremheves:

- Arbeidstidsbestemmelser
- Helse, miljø og sikkerhet
- Regulære ansettelsesforhold, inklusive arbeidskontrakter
- Lovfestede forsikringer og sosiale ordninger

ILOs kjernekonvensjoner:

- forbud mot tvangsarbeid (29, 105)
- forbud mot barnarbeid (138, 182 og 79, samt anbefaling 146)
- forbud mot diskriminering (100, 111)
- helse, miljø og sikkerhet (155, 187)
- organisasjonsfrihet, fagforeningsrettigheter og retten til kollektive forhandlinger (87, 98, 135 og 154). Der hvor konvensjon 87 og 98 er begrenset ved nasjonal lov skal arbeidsgiveren legge til rette for, og ikke hindre alternative mekanismer for fri og uavhengig organisering og forhandling.

ILO konvensjon 169 om urfolks rettigheter, FNs erklæring om nasjonale minoriteters rettigheter; FNs erklæring om urfolks rettigheter

ILO-konvensjon nr. 190 om vold og trakassering i arbeidslivet; FNs kvinnediskrimineringskonvensjon

ILO-konvensjon nr. 131 om fastsettelse av lønn som sikrer at arbeidere får en lønn som dekker deres grunnleggende behov og definisjon av levelønn/leveinntekt fra uttalelse fra ILOs styre, godkjent 13. mars 2024: "En lønn som er nødvendig for å sikre en anstendig levestandard for arbeidere og deres familier, tatt i betraktning landets omstendigheter og beregnet for arbeid utført i normale arbeidstimer."

FNs konvensjon mot korrupsjon; Europarådets konvensjon mot korrupsjon

Internasjonal humanitærrett, inkludert Genèvekonvensjonene

Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) og relevante avtaler under denne, FNs resolusjon om retten til å leve i et rent, sunt, og bærekraftig miljø; FNs protokoll om vann og helse

Der hvor internasjonale konvensjoner og nasjonal lovgivning omhandler samme tema, skal den høyeste standarden alltid gjelde.

¹ Her menes alle produksjonsland i leverandørkjeden der utvinning og produksjon av råvare og/eller komponent/halvfabrikata og/eller ferdigvare, inklusive distribusjon og transport, skjer.

Anbefalt kvalifikasjonskrav (1):

Kvalifikasjonskrav	Aktsomhetsvurderinger
Formål med kvalifikasjonskravet	Formålet med kvalifikasjonskravet er å kontrollere at leverandøren gjennomfører aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv ved tilbudsinnlevering. Dette er for å sikre at leverandøren har nødvendig teknisk og faglig kompetanse til å etterleve kontraktsvilkårene for aktsomhetsvurderinger og en bærekraftig leverandørkjedestyring for kontraktens gjenstand i kontraktperioden.
Formulering av kvalifikasjonskravet	Leverandøren skal fremvise rutiner for å utføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.
Dokumentasjon:	Leverandøren kan dokumentere sine rutiner for aktsomhetsvurderinger enten gjennom å; 1) legge ved lenke til virksomhetens nettside hvor en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger er publisert i henhold til åpenhetsloven, eller 2) legge ved en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger. Virksomheter som ikke er omfattet av åpenhetsloven, skal redegjøre for aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven § 4 a-f. Redegjørelsen skal stå i forhold til kontraktsverdi, virksomhetens størrelse, art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, og alvorlighetsgraden av og sannsynligheten for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter. Det er ikke påkrevd at redegjørelsen er offentlig publisert.
Informasjon om kvalifikasjonskravet	Risikoen for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden ved produksjon av høyrisikoprodukter er betydelig. Bruk av kvalifikasjonskravet, i tillegg til kontraktsvilkårene, anbefales for å sikre at leverandørene har rutiner for, og utfører aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv ved kontraktsinngåelse. Anbefalinger om hvordan leverandører skal gjennomføre aktsomhetsvurderinger og hvordan Oppdragsgiver kan kontrollere disse finnes hos Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, og hos Forbrukertilsynet. Oppdragsgiver kontrollerer at leverandøren gjennomfører aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv, men skal ikke vurdere nivået i aktsomhetsvurderingene. Det finnes ikke et definert minstenivå for hva som er en godkjent aktsomhetsvurdering, derfor ville en skjønnsmessig vurdering av dette kvalifikasjonskravet risikere uheldige konsekvenser for konkurransen.
Spørsmål:	Bør det lages veiledning om hva som bør inkluderes som et minstenivå for aktsomhetsvurderinger for virksomheter som ikke er omfattet av åpenhetsloven?
Svar	<i>Leverandøren støtter forslaget om å utarbeide en veiledning som tydelig angir et minstenivå for aktsomhetsvurderinger også for virksomheter som i dag ikke omfattes av Åpenhetsloven.</i> <i>Leverandører som er underlagt Åpenhetsloven, investerer betydelige ressurser i å etterleve kravene til aktsomhetsvurderinger, rapportering og oppfølging i tråd med OECDs retningslinjer. Når mindre virksomheter som ikke omfattes av loven ikke pålegges samme forpliktelser, vil disse kunne operere med lavere administrasjons- og etterlevelseskostnader, noe som kan gi en konkurransefordel i form av lavere prissetting.</i> <i>Av hensyn til like konkurransevilkår og for å sikre at alle tilbydere etterlever de samme forventningene knyttet til etisk handel og menneskerettigheter, bør det derfor</i>

	<i>fremgå klart hva som anses som et minstenivå for aktsomhetsvurderinger i kontraktssammenheng – uavhengig av virksomhetens størrelse eller lovpålagt plikt.</i> <i>Det bemerkes for øvrig at kvalifikasjonskravene i IT-kontrakter i offentlig sektor i praksis innebærer at de fleste tilbydere vil være omfattet av Åpenhetsloven. Likevel anses det som hensiktsmessig å sikre tydelighet og forutsigbarhet også for eventuelle underleverandører og andre aktører som ikke direkte omfattes av loven.</i>
--	---

Anbefalt kvalifikasjonskrav (2):

Kvalifikasjonskrav	Sporbarhet i leverandørkjeden
Formål med kvalifikasjonskravet	Formålet med kvalifikasjonskravet er å kontrollere at leverandøren kan dokumentere at de har sporbarhet i leverandørkjeden for kontraktens gjenstand.
Formulering av kvalifikasjonskravet	Leverandøren skal redegjøre firmanavn, adresse og kontaktinformasjon for produksjonsenhet(er) hvor sammenstilling (det siste leddet i produksjonsprosessen der komponenter og deler settes sammen til det ferdige produktet) skjer.
Dokumentasjon:	Leverandøren fyller ut produksjonsenheter i produktskjemaet, for følgende utvalgte produkter: [...] Leverandøren redegjør for firmanavn, adresse og kontaktinformasjon for produksjonsenhet(ene) hvor oppgitte produkter: [x,y,z] er tilvirket.
Informasjon om kvalifikasjonskravet	Enkelte industrier og bransjer har utviklet høy grad av sporbarhet. Etter matinformasjonsforskriften, skal blant annet frukt, grønnsaker og ferdigforpakkede matvarer være merket med opprinnelsesland og diverse andre krav til sporbarhet i leverandørkjeden. Produktkontrolloven, som omfatter alle produkter som kan føre til helseskade eller miljøforstyrrelse, krever sporbarhet i leverandørkjeden. Omfattede virksomheter må ha systemer på plass for å dokumentere og spore produktenes opprinnelse og bevegelser gjennom leverandørkjeden. Andre industrier og bransjer har ikke hatt samme plikt til å redegjøre for sporbarhet. I en tid preget av krig og konflikt er sikkerhet og beredskap i forhold til ansvarlig og bærekraftig styring av leverandørkjeder et sentralt tema. Et minste nivå av sporbarhet bør derfor være til sammenstillingsledd i leverandørkjeden. Det er derfor viktig at oppdragsgiver forsikrer seg om at leverandørene har kunnskap om leverandørkjeden, fordi produkter og komponenter kan vise seg å være ulovlig fremstilte eller inneholde helsefarlige stoffer. Det finnes en rekke selskaper som kan vise til sporbarhet i hele leverandørkjeden.
Spørsmål:	1) Kan det være rimelig å bruke et kvalifikasjonskrav der leverandører skal redegjøre for produksjonssted lenger ned i leverandørkjeden enn sammenstillingsleddet? Hvis ja, for hvilke produktkategorier kan dette være forholdsmessig? 2) Når er det forholdsmessig å avvise leverandører som ikke oppfyller kvalifikasjonskravene til sporbarhet i leverandørkjeden? 3) Hvordan skal oppdragsgiver forholde seg til merkevareprodusenter som ikke er villige å oppgi produksjonssted, tross at slik informasjon er belagt med taushetsplikt og unntatt offentligheten?
Svar	1) <i>Det kan i enkelte tilfeller være rimelig å stille krav om at leverandøren skal redegjøre for produksjonssted utover sammenstillingsleddet. Dette bør imidlertid vurderes konkret og baseres på en forholdsmessighetsvurdering. I praksis vil et slikt krav kunne begrense antall aktuelle produsenter betydelig, særlig i IT-sektoren hvor produksjonen ofte er globalt fragmentert og involverer flere ledd og underleverandører.</i> <i>Kravet fremstår mer produsentavhengig enn produktkategoriavhengig, da åpenhet i leverandørkjeden i stor grad styres av produsentens policy og praksis. For visse produktkategorier med høy risiko for brudd på menneskerettigheter eller bruk av konfliktmineraler – for eksempel komponenter som inneholder kobolt, litium eller sjeldne jordarter – kan kravet likevel anses som forholdsmessig. For generiske produkter og</i>

	<i>tilbehør (som kabler, adaptere og periferutstyr) vil dette være mer utfordrende og potensielt uforholdsmessig.</i> 2) <i>Dersom sporbarhet er definert som et kvalifikasjonskrav i konkurransegrunnlaget, skal leverandører som ikke oppfyller kravet avvises. Dette følger av anskaffelsesregelverket, og det vil være i strid med de grunnleggende prinsippene om likebehandling og forutberegnelighet å akseptere tilbud som ikke tilfredsstiller fastsatte kvalifikasjonskrav.</i> <i>Kvalifikasjonskrav knyttet til sporbarhet vil i praksis innebære at leverandøren må velge produsenter som kan dokumentere nødvendige opplysninger i verdikjeden. Dette er som regel produsenter som arbeider systematisk med ansvarlig leverandørstyring og bærekraft, og som ofte opererer i et høyere prissjikt. Det er derfor avgjørende at kravet håndheves konsekvent.</i> 3) <i>Hvis det er kjent at enkelte merkevareprodusenter ikke er villige til å oppgi produksjonssted, bør dette tas med i vurderingen før konkurransen lyses ut. Dersom oppdragsgiver ønsker å åpne for slike produkter i konkurransen, kan man ikke samtidig stille krav om at produksjonssted må oppgis.</i> <i>I slike tilfeller kan det være mer hensiktsmessig å stille krav om at leverandør og oppdragsgiver skal jobbe sammen i avtaleperioden for å øke graden av åpenhet i verdikjeden. På den måten legges det fortsatt press på produsentene, men uten at det fører til at tilbydere automatisk utelukkes i konkurransen.</i> <i>Dersom det likevel stilles som et absolutt krav i konkurransegrunnlaget, må oppdragsgiver også være forberedt på å håndheve dette – noe som kan bety at enkelte merkevarer ikke vil kunne tilbys.</i>
--	--

Anbefalt kravspesifikasjon:

Kravspesifikasjon	Bærekraftig produksjon
Formål med kravspesifikasjonen	Formålet er at leverandøren kan dokumentere at kontraktens gjenstand er bærekraftig produsert med respekt for grunnleggende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljøhensyn og antikorrupsjon.
Formulering av kravspesifikasjonen	Kontraktens gjenstand skal være bærekraftig produsert. Punkt 1 i DFØ og EHNs foreslåtte kontraktsvilkår for bærekraftige leverandørkjeder skal etterleves.
Dokumentasjon:	Leverandøren skal fylle inn i produktskjemaet hvilke av de utvalgte produktene som er kontrollert bærekraftig produksjon og oppgi hvilken dokumentasjon som bekrefter dette. I produktskjemaet skal det krysses av for hvilke av de utvalgte produktene som enten har en merkeordning (for eksempel TCO Certified, Fairtrade or OEKO-TEX Standard 100) som bekrefter at produktet er bærekraftig produsert, eller som har dokumentasjon som viser at produksjonsenheten hvor produktet er produsert, er kontrollert for bærekraftig produksjon. Dokumentasjon av hvorvidt produktene er bærekraftig produsert er en merkeordning som er fastsatt av tredjepart uavhengig anerkjent organisasjon. Merkeordningen skal være godkjent av International Trade Center og finnes søkbar i StandardsMap Annen dokumentasjon som kan brukes: • Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand er produsert på en produksjonsenhet er SA8000 sertifisert, har signert The Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh, The Pakistan Accord on Health and Safety in the Textile and Garment Industry, eller tilsvarende. • Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand kommer fra en produksjonsenhet med et anerkjent HMS ledelsessystem (for eksempel ISO45001) eller anerkjent miljøledelsessystem (for eksempel ISO14001). • Revisjonsdokumentasjon basert på SA8000 eller SMETA 4-pillar revisjonsprotokoll, eller tilsvarende internasjonalt anerkjent revisjonsprotokoll. Revisjonene skal gjennomføres av revisor som er tredjepartssertifisert av SAAS, AAC, ISO19011 eller tilsvarende. Dokumentasjonen får ikke være eldre enn 12 måneder.
Informasjon om kravspesifikasjonen	Gjennom markedsundersøkelser kan oppdragsgiver undersøke om leverandørene kan tilby produkter med merkeordning eller om det gjennomføres tredjepartsrevisjon ved produksjonsenhetene. Dette minsker dokumentasjonsbyrden for leverandørene og frigjør tid for oppdragsgiver. Markedsdialog er viktig ved bruk av dette krav. Hvis det ikke er tilstrekkelig antall leverandører som kan oppfylle kravet, kan tildelingskriterier brukes til å premiere leverandører som kan tilby bærekraftig produserte varer. Alternativt kan man premiere leverandører som kan tilby et større antall bærekraftig produserte varer enn det som stilles krav til. Etisk handel Norge har oversikt over sertifiserings- og merkeordninger for bærekraftig produksjon.
Spørsmål:	For å oppfylle kravet til bærekraftig produksjon: Bør hver enkelt produksjonsenhet revideres for bærekraftig produksjon eller er det tilstrekkelig å gjennomføre stikkprøver på enkelte produksjonsenheter? Eksempelvis tilbyr kaffeleverandører kaffe som 100% produsert på plantasjer som er 3.partsrevidert for bærekraftig produksjon. Det tilbys også kaffe der det har blitt gjennomført stikkprøve-revisjoner på enkelte av plantasjene. Det vil si at det er kaffe fra plantasjer som ikke blitt revidert som er blandet med kaffe fra reviderte plantasjer.

Svar	<i>I IT-bransjen vil det i praksis være svært krevende å gjennomføre revisjon av hver enkelt produksjonsenhet. Produksjonen foregår ofte globalt og involverer et stort antall fabrikker, underleverandører og produksjonsledd. På produktnivå støtter leverandørene seg gjerne på tredjepartssertifiseringer og anerkjente standarder som TCO Certified og EPEAT, som stiller tydelige krav til miljø, etikk og ansvarlig produksjon.</i> <i>Eksempelet med kaffe har også en viss overføringsverdi til IT-produkter. Et og samme produkt – for eksempel en bærbar PC – kan være produsert på flere ulike fabrikker av samme produsent.</i> <i>Derfor bør det anses tilstrekkelig å basere seg på representative stikkprøver eller sertifiseringer som bygger på systemrevisjoner og fabrikkgjennomganger i kombinasjon med krav til produsentenes interne kontrollrutiner. Å kreve full revisjon av hver enkelt produksjonsenhet fremstår som lite realistisk i denne bransjen.</i>
------	--

Anbefalt tildelingskriterium (1):

Tildelingskriterium	Bærekraftig produksjon
Formål med tildelingskriteriet	Formålet er å premiere leverandører som kan dokumentere at kontraktens gjenstand er bærekraftig produsert med respekt for grunnleggende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljøhensyn og antikorrupsjon.
Formulering av tildelingskriteriet	Tilbyder premiers dersom; produkter eller tjenester som anskaffes er bærekraftig produsert. Punkt 1 i DFØ og EHNs foreslåtte kontraktsvilkår for bærekraftige leverandørkjeder skal etterleves. Leverandøren blir premiert for antall bærekraftig produserte produkter i henhold til [produktvolumet] og [spend] av de produkter som Oppdragsgiver har valgt ut.
Dokumentasjon:	Leverandøren skal fylle inn i Oppdragsgivers produktskjema hvilke av de utvalgte produktene som er kontrollert bærekraftig produksjon og oppgi hvilken dokumentasjon som bekrefter dette. I produktskjemaet skal det krysses av for hvilke av de utvalgte produktene som enten har en merkeordning (for eksempel TCO Certified, Fairtrade or OEKO-TEX Standard 100) som bekrefter at produktet er bærekraftig produsert, eller som har dokumentasjon som viser at produksjonsenheten hvor produktet er produsert, er kontrollert for bærekraftig produksjon. Dokumentasjon av hvorvidt produktene er bærekraftig produsert er en merkeordning som er fastsatt av tredjepart uavhengig anerkjent organisasjon. Merkeordningen skal være godkjent av International Trade Center og finnes søkbar i StandardsMap Annen dokumentasjon som kan brukes er: • Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand er produsert på en produksjonsenhet er SA8000 sertifisert, har signert The Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh, The Pakistan Accord on Health and Safety in the Textile and Garment Industry, eller tilsvarende. • Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand kommer fra en produksjonsenhet med et anerkjent HMS ledelsessystem (for eksempel ISO45001) eller anerkjent miljøledelsessystem (for eksempel ISO14001). • Revisjonsdokumentasjon basert på SA8000 eller SMETA 4-pillar revisjonsprotokoll, eller tilsvarende internasjonalt anerkjent revisjonsprotokoll. Revisjonene skal gjennomføres av revisor som er tredjepartssertifiserte av

	SAAS, AAC, ISO19011 eller tilsvarende. Dokumentasjonen får ikke være eldre enn 12 måneder.
Informasjon om tildelingskriteriet	Ved å premiere leverandørene for sertifiserte produkter eller produksjonsenheter som hvor tilsvarende 3. parts revisjon gjennomføres, minskes risikoen for brudd på kontraktsvilkårene for aktsomhetsvurderinger og ansvarlig styring av leverandørkjedene. Evalueringen gjennomføres ved at oppdragsgiver teller antall produkter av de utvalgte produktene på rammeavtalen) som er dokumentert bærekraftig produsert ganget med [produktvolumet] eller [spend]. Ut ifra dette kan leverandørene få prosentvist prisavslag, alternativt poeng, jo flere av de utvalgte produktene som er dokumentert bærekraftig produsert. Markedsdialog er viktig ved bruk av dette tildelingskriteriet. Først og fremst for å varsle leverandørene om at dere ønsker å bruke et slikt tildelingskriterium og få en oversikt over leverandører som kan levere på dette. Dersom det er mange leverandører som kan oppfylle forventningene for noen produkter, kan det være bedre å bruke kravspesifikasjon på de spesifikke produktene.

Anbefalt tildelingskriterium (2):

Tildelingskriterium	Oversikt over leverandørkjeden
Formål med tildelingskriteriet	Formålet er å premiere leverandører som kan dokumentere oversikt over leverandørkjeden for kontraktens gjenstand.
Formulering av tildelingskriteriet	Tilbyder premiers dersom; leverandøren redegjøre for firmanavn, adresse og kontaktinformasjon for følgende trinn i leverandørkjeden til produkter [x,y,z]: 1) Sammenstilling (det siste leddet i produksjonsprosessen der komponenter og deler settes sammen til det ferdige produktet). 2) Komponentproduksjon (den leddet i produksjonsprosessen der komponentene som inngår i det ferdige produktet lages). 3) Råvareuttak (den leddet i produksjonsprosessen der råvaren som inngår i hovedkomponentene utvinnes). Leverandøren blir premiert for hvor mange ledd i leverandørkjeden de kan vise for følgende produkter: [Oppdragsgiver fyller ut].
Dokumentasjon:	Leverandøren fyller ut produksjonsenheter i Oppdragsgivers produktskjema, for følgende utvalgte produkter: [x,y,z]. Leverandøren redegjør for firmanavn, adresse og kontaktinformasjon i leverandørkjeden for oppgitte trinn i leverandørkjeden. Oppdragsgiver har valgt følgende produkter som leverandøren kan vise adresse for produksjonssted av komponenter for: [x,y,z]. For eksempel grafikkort og prosessor og lagringsenheter for PCer eller mobiltelefoner. Oppdragsgiver har valgt følgende produkter i hovedkomponentene [x,y,z] hvor leverandøren kan vise hvilke råvarer som komponentene inneholder og hvor de stammer fra: [x,y,z].

	Leverandørene premieres ut fra antall oppgitte ledd i leverandørkjeden per utvalgte produkter: [x,y,z].
Informasjon om tildelingskriteriet	Oppdragsgivere anbefales å premiere leverandører som har kunnskap og oversikt over leverandørkjedene. Enkelte industrier og bransjer har utviklet høy grad av sporbarhet. Etter matinformasjonsforskriften, skal blant annet frukt, grønnsaker og ferdigforpakkede matvarer være merket med opprinnelsesland og diverse andre krav til sporbarhet i leverandørkjeden. Produktkontrolloven, som omfatter alle produkter som kan føre til helseskade eller miljøforstyrrelse, krever sporbarhet i leverandørkjeden. Omfattede virksomheter må ha systemer på plass for å dokumentere og spore produktenes opprinnelse og bevegelser gjennom leverandørkjeden. Andre industrier og bransjer har ikke hatt samme plikt til å redegjøre for sporbarhet. I en tid preget av krig og konflikt er sikkerhet og beredskap i forhold til ansvarlig og bærekraftig styring av leverandørkjeder et sentralt tema. Det er derfor viktig at oppdragsgiver forsikrer seg om at leverandørene har kunnskap om leverandørkjeden, fordi produkter og komponenter kan vise seg å være ulovlig fremstilte eller inneholde helsefarlige stoffer. Det finnes en rekke selskaper som kan vise til sporbarhet i hele leverandørkjeden. For eksempel har Fairphone publisert et interaktivt kart over sine leverandørkjeder med informasjon om hvilke produkter som tilvirkes på de forskjellige produksjonsenhetene. Fairphone oppgir videre hvor produksjonsenhetene for hovedkomponenter og lokalisasjonen for råvareuttak til hovedkomponentene befinner seg: https://www.fairphone.com/en/impact/source-map-transparency/
Spørsmål:	Bør leverandører bli premiert dersom de i tillegg offentliggjort en leverandørliste?
Svar	<i>Å premiere leverandører for å offentliggjøre leverandørliste kan i utgangspunktet være positivt, men i IT-bransjen er dette en utfordring. Som totalleverandør av IT selges produkter fra et svært høyt antall produsenter.</i> <i>Initiativ som det Fairphone har gjort er meget bra, men det gjelder ett produkt og én verdikjede. En gjennomsnittlig kunde i IT-sektoren kjøper et stort volum av ulike produkter på tvers av merker og produksjonslinjer, noe som gjør det lite realistisk at én leverandør kan gi full åpenhet for alle involverte verdikjeder.</i> <i>Det kan være aktuelt å premiere leverandører som, for de konkrete produktene som tilbys i konkurransen, kan fremlegge relevante leverandørliste eller annen dokumentasjon knyttet til opprinnelse og produksjonsleddene. Det vil være en mer målrettet og gjennomførbar tilnærming som også kan bidra til bedre sporbarhet over tid.</i>

Anbefalt tildelingskriterium (3):

Tildelingskriterium	Levelønn/leveinntekt
Formål med tildelingskriteriet -	Formålet er å premiere leverandører som legger til rette for levelønn eller leveinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand.
Formulering av tildelingskriteriet	Tilbyder premieres dersom;

	1. Leverandøren kan vise til retningslinjer om at levelønn eller leveinntekt skal utbetales ved produksjon av kontraktens gjenstand. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider. 2. Leverandøren kan vise til aktiv deltakelse i levelønn eller leveinntekts-flerpartsinitiativer under produksjon av kontraktens gjenstand. Initiativene skal være fasilitert av sivilsamfunnsorganisasjoner, overstatlig organisasjon, bransjeorganisasjoner eller tilsvarende. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider. 3. Leverandøren kan vise til den metodikk som brukes for å beregne levelønnsnivå eller leveinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand. Levelønnsnivå eller leveinntekt skal være beregnet i henhold til Anker-metoden eller tilsvarende metode. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider. 4. Leverandøren kan vise til en innkjøpspraksis som bidrar til å redusere gapet mellom estimert levelønn eller leveinntekt og nåværende lønnsnivå eller lønnsinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand. Aker-metoden eller OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt eller tilsvarende metode skal brukes. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider.
Dokumentasjon:	1. Leverandøren har publisert en offentlig forpliktelse til å fremme levelønn eller leveinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand. Dette tilsvarer trinn 1 i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt. Lenke til nettside der denne informasjon er publisert skal legges ved. 2. Leverandøren deltar aktivt i levelønn eller leveinntekts-flerpartsinitiativer under produksjon av kontraktens gjenstand. Initiativene er fasilitert av for eksempel sivilsamfunnsorganisasjoner, overstatlig organisasjon, bransjeorganisasjoner eller tilsvarende. Lenke til leverandørens nettside der informasjon er publisert legges ved. 3. Leverandøren har offentlig tilgjengelig informasjon om levelønnsnivåer sammenlignet med nåværende lønnsnivå ved utvalgte produksjonsenheter der kontraktens gjenstand er produsert. Dette tilsvarer trinn 2 i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt. Lenke til nettside der denne informasjon er publisert skal legges ved. 4. Leverandøren har offentlig tilgjengelig informasjon om hvordan leverandørens innkjøpspraksis bidrar til å redusere gapet mellom nåværende lønn/inntekt og estimert levelønn/leveinntekt i leverandørkjeder under produksjon av kontraktens gjenstand. Dette tilsvarer trinn 3 i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt. Lenke til leverandørens nettside der informasjon er publisert legges ved.
Informasjon om tildelingskriteriet	Lønn og inntekter som er under et nivå som er nødvendig for å oppnå anstendige levevilkår og unngå fattigdom, oppstår når prispress fra kjøpende virksomheter videreføres nedover i leverandørkjeden. OECD har utviklet retningslinjer for ansvarlig næringsliv som inkluderer prinsipper for levelønn. Ifølge ILO er over en milliard arbeidere i verden arbeidende fattige. Det vil si at 1/3 av arbeiderne i de globale leverandørkjedene <u>ikke har en lønn de kan leve av</u>. En av rotorsakene til brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden er <u>knyttet til fattigdom og at arbeidere ikke kan overleve på lønnen de får utbetalt</u>. Eksempelvis er minimumslønnen 80 % lavere enn en levelønn i Bangladesh, der mesteparten av verdens tekstilproduksjon skjer. Det samme gjelder i mange andre industrier, som for eksempel i kaffeindustrien, der det er et kjent problem at betalingen til kaffebøndene er under leveinntektsnivå. En levelønn er en lønn som, i henhold til ILOs definisjon, er tilstrekkelig til å dekke levekostnadene for en husholdning, inkludert mat, bolig, helsevesen, utdanning, transport og sparing til uforutsette hendelser. OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt gir konkret veiledning om hvordan virksomheter skal adressere gapet mellom levelønn/leveinntekt og den reelle lønnen/inntekten arbeiderne i leverandørkjeden får utbetalt.

	Anker-metoden er den anerkjente standarden, som OECD, Global Compact, CSRD, CSDDD og tvangsarbeidsforordningen refererer til som metode for å fastsette levelønn og leveinntekt. Anker-metoden er en anerkjent tilnærming som beregner lønninger basert på regionale levekostnader. Metoden tar hensyn til sentrale varer og tjenester som er nødvendige for å opprettholde en anstendig levestandard. Anker-metoden er tilpasset ILO prinsippene for utregning av levelønn. Ved å premiere leverandører som aktivt arbeider for en innkjøpspraksis som reduserer gapet mellom nåværende lønn/inntekt og estimert levelønn/leveinntekt, minskes risikoen for brudd de grunnleggende menneskerettighetene i leverandørkjeden. Veiledning om hvordan virksomheter kan sikre at de betaler tilstrekkelig for sine varer og tjenester for å muliggjøre at levelønn/leveinntekt utbetales finnes i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt. Forbrukertilsynet og Global Compact er andre informasjonskilder.
Spørsmål:	Skal det i veiledningen om dette tildelingskriteriet anbefales at det kun vurderes brukt i forbindelse med kvalifikasjonskrav (1)?
Svar	<i>Generelt støtter vi DFØ og Etisk Handel Norges forslag om å inkludere levelønn som tildelingskriterium. Det å rette søkelys på levelønn kan være et viktig grep for å fremme anstendige arbeidsforhold i globale leverandørkjeder. Vi anbefaler at kriteriet belønner leverandører med konkrete tiltak og at det utvikles veiledning for hvordan dette kan vurderes i praksis.</i> <i>I IT-bransjen er påvirkningskraften fra enkeltaktører begrenset, da leverandørkjedene i stor grad styres av større aktører. Brede bransjeinitiativer som Responsible Business Alliance (RBA) kan likevel ha en positiv påvirkning. Det er verdt merke seg at det nå er et økende press fra flere aktører i RBA-nettverket for å revidere språkbruken i bransjens felles Code of Conduct. Levelønn var oppe til vurdering i forrige revisjon, men ble ikke vedtatt. Det er likevel en tydelig utvikling i retning av økt fokus, og endringer forventes i kommende revisjon. Neste revisjon av RBA Code of Conduct vil kunne tre i kraft i 2027.</i> <i>RBA har i tillegg gjort levelønn til én av sine fire hovedprioriteringer, og samarbeider nå med ILO om en database og veileder for levelønn, med lansering planlagt høsten 2025. Der pågår det ennå endel diskusjoner i egen dedikert arbeidsgruppe for levelønn der også vi i Advania deltar og forsøker å påvirke i positiv retning.</i> <i>Vi anbefaler derfor at kriteriet utformes med rom for gradvis forbedring og i tråd med internasjonale initiativer og bransjeutvikling.</i> <i>Videre er det viktig at arbeidet med å fremme levelønn i offentlige anskaffelser skjer på en måte som faktisk har effekt, og ikke reduseres til en skrivekonkurranse uten reell innvirkning på problemstillingen. Dersom leverandører kun skal vurderes på bakgrunn av formuleringer i tilbudet, uten at dette følges opp i praksis, risikerer man at intensjonen svekkes.</i> <i>Et mer treffsikkert virkemiddel vil være å stille krav om levelønn som kvalifikasjonskrav, eventuelt som del av kontraktsvilkårene. Dette gir en tydeligere forpliktelse og bedre mulighet for oppfølging og kontroll. Kvalifikasjonskrav er i større grad rettslig bindende og gir oppdragsgiver et bedre grunnlag for å sikre at leverandøren faktisk etterlever kravene i praksis.</i> <i>Dersom levelønn likevel skal benyttes som tildelingskriterium, må det stilles krav til god veiledning og opplæring av offentlige innkjøpere. Det må være klart hvordan kriteriet skal vektles, dokumenteres og evalueres, for å unngå vilkårlighet og sikre likebehandling.</i>